

Red. prof. dr. Dragica Haramija
Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta in Filozofska fakulteta
dragica.haramija@uni-mb.si

Kako izbrati kakovostno knjigo

V Učnem načrtu za osnovno šolo je književna vzgoja predstavljena po triletjih in je sestavni del slovenščine, navedena so priporočila del za obravnavo (pri pouku in za domače branje). Izbirnost besedil, ki jih učitelj priporoči v branje za bralno značko, mora biti večja, saj gre za prostočasno branje.

Ne glede na vrsto branja, bi moral učitelj upoštevati več kriterijev pri izbiri ponujenega gradiva:

- Kakovost literarnega dela: spoznavna, etična, estetska vrednost besedil, kakor jih navaja Janko Kos v Literarni teoriji (2001, str. 23–37) in ilustracij. Iskanje zgolj vzgojnega cilja branega besedila pogosto zaide v moraliziranje, zato sporočilnost literarnega dela ne more biti zadostni kriterij za izbiro. Izbrano besedilo mora biti jezikovno kakovostno, ne osiromašeno, temveč prilagojeno otrokovi zmožnosti razumevanja jezika, torej tropov in figur, ki so osnovna sestavina umetniškega jezikovnega ustvarjanja. Pomembna je tudi etična komponenta literarnega dela, kajti izbrana besedila v javnem položaju ne bi smela zbujati nestrpnosti zaradi rasnih, verskih, spolnih in drugih razlik med ljudmi. Ob obravnavi slikanic in ilustriranih knjig mora biti pozornost usmerjena tudi na kakovost ilustracij.

- Skladnost z Učnim načrtom: upoštevati je potrebno kanonske in priporočene avtorje ter predvideno literarno-teoretično znanje po posameznih letih šolanja, seveda prilagoditvami.

- Uporaba različnih metod branja, npr. kakor jih navaja Metka Kordigel Aberšek (Didaktika mladinske književnosti, 2008, str. 88–94): metoda večkratnega branja, metoda družinskega branja, metoda branja na deževen dan, metoda branja v nadaljevanjih, metoda žepne pravljice.

- Razmerje med branjem domače in prevedene literature, pri čemer menim, da bi moralo biti to razmerje v prid izvirne slovenske literature in literature primarne otrokove države.

- Razmerje med branjem kanonske (klasične) in sodobne literature, pri čemer bi morali otroci poznati kanonske literarne like, sproti pa naj bi se seznanjali tudi s kakovostnimi novostmi.

- Primerna vsebina glede na starost otroka: ob preučevanju bralnega užitka se je pokazalo, da ni pomembno, kdo je glavni literarni lik besedila, temveč je pomembnejše, kakšna je tema besedila (npr. otroke zanimajo medčloveški odnosi, prevozna sredstva, vsakdanje dogodivščine, slednje še sploh v kombinaciji s komiko).

- Primerna oblika knjige (slikanica, ilustrirana knjiga) glede na otrokovo zmožnost branja, posledično je pomembna tudi primerna dolžina besedila.

- Upoštevanje zunajliterarnih dejavnikov, še posebej pri manjših otrocih (npr. letni časi, interes otroka ...).

- Navajanje otrok na razlikovanje leposlovnih in informativnih knjig, razlikovanje jezikovnih prvin v besedilih.

- Raznolikost literarnih besedil glede na književne zvrsti, vrste in žanrsko pripadnost.

Najpomembnejši kriteriji izbire kakovostnih knjig:

1. Tematsko primerne knjige: strpnost, razumevanje drugačnosti. V mladinski književnosti se teme precej pogosto omejujejo glede na književne vrste.
2. Jezikovno primerne knjige: upoštevanje zmožnosti razumevanja besedišča. Za začetek je potrebno ponuditi vsebinsko in jezikovno enostavna besedila.
3. Oblikovno primerne knjige: tihe knjige, slikanice z malo besedila, ilustrirane knjige.